

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU
WSPIERANIA RODZINY W JAWORZNIE
NA LATA 2022 – 2024
ZA ROK 2023**

Program został przyjęty Uchwałą Nr XXXVII/466/2021 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 25 listopada 2021 r. Celem głównym Programu jest odnowienie utraconych lub osłabionych zdolności rodziny do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych i aktywizujących oraz zwiększenie jakości świadczonych usług na rzecz pozostania dziecka w rodzinie lub jego powrotu do rodziny.

Adresatami Programu są:

1. Rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
2. Rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Program przewiduje następujące kierunki działań:

1. Poprawę sytuacji materialnej rodzin w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego.
2. Aktywizację zawodową i społeczną.
3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
4. Reintegrację rodziny.
5. Wsparcie w opiece i procesie wychowania dzieci.
6. Promowanie wartości rodziny.

Kierunek 1: Poprawa sytuacji materialnej rodzin w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego.

Rodziny korzystały ze świadczeń finansowych z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, wychowawczych, dodatków mieszkaniowych, a także z usług z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych i z zakresu ochrony zdrowia psychicznego. Szczegółowe sprawozdania dotyczące ww. kierunku działań zostały sporządzone przez przedmiotowe działy i inne jednostki organizacyjne oraz w sprawozdaniach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2021 – 2030.

Kierunek 2: Aktywizacja zawodowa i społeczna.

Zadania dotyczące podnoszenia kompetencji społeczno – zawodowych realizowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaworznie i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie – Dział Reintegracji Społecznej i Zawodowej, poprzez pracę socjalną, prace społecznie użyteczne i programy aktywizacji zawodowej i społecznej.

Tabela Nr 1:

Działania aktywizacji zawodowej i społecznej	Liczba rodzin z dziećmi	Liczba dzieci w rodzinach
praca socjalna	10	21
prace społecznie użyteczne	6	11
realizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej „PISiZ” i „Uwierz w siebie”	5	9

Kierunek 3: Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania w ramach kierunku 3 realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie – Dział Aktywizacji i Wsparcia Rodziny. Ponadto wspieranie rodzin dotkniętych przemocą realizuje Dział Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w ramach procedury Niebieskiej Karty, prowadzenie pracy socjalnej i poradnictwa terapeutycznego.

Zadania dotyczące wspierania rodzin wykonywane są poprzez analizę sytuacji rodziny, przyczyn kryzysu w rodzinie przy wykorzystaniu narzędzi diagnostycznych, a także przez podejmowanie interwencji w środowiskach w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia, prowadzenie poradnictwa psychologicznego i działań profilaktycznych, pracy socjalnej i asystentury rodziny. Wymienione działania przedstawiono w poniższych tabelach nr: 2, 3, 4, 5.

Analiza sytuacji rodziny oraz przyczyn kryzysu poprzez wykorzystanie narzędzi diagnostycznych.

Tabela Nr 2:

Narzędzia diagnostyczne	Liczba rodzin z dziećmi
konsultacje psychologiczne indywidualne i w środowisku zamieszkania	23
Zespoły Aktywizacji i Wsparcia	14
karty rozpoznania	491
intensywna praca socjalna	173
wywiady środowiskowe dot. 500+	14

Praca socjalna prowadzona była z wykorzystaniem narzędzi właściwych tej profesji. Narzędzia pracy socjalnej, wspomagają metodyczne działania pracownika socjalnego i umożliwiają świadczenie jak najwyższej jakości usługi oraz służą dokumentowaniu jej przebiegu. Dzieli się je na narzędzia dokumentujące pracę socjalną i wspierające pracę socjalną.

Narzędzia wspierające pracę socjalną to:

- a) badanie sytuacji, sposobu funkcjonowania osoby lub rodziny,
- b) wsparcie procesu budowania relacji,
- c) motywowanie do podjęcia działań w kierunku poprawy trudnej sytuacji,
- d) budowanie sieci wsparcia.

Przykładowe narzędzia diagnostyczne:

- karta osoby/rodziny, która służy do ewidencjonowania wszystkich najważniejszych informacji o osobie/rodzinie,
- karta zasobów lokalnych,
- barometr zmian służący do monitorowania efektywności pracy socjalnej,
- scenariusze wywiadów – to narzędzia wspomagające rozmowę z osobą/rodziną,
- kwestionariusze ankiet wykorzystywane w celu pogłębienia informacji na temat sytuacji osoby/rodziny w różnych obszarach funkcjonowania społecznego,
- narzędzia motywacyjne pozwalające na rozeznanie zasobów i potencjału, jakie tkwią w osobie/rodzinie i jej otoczeniu oraz barier, które stoją na przeszkodzie w zmianie sytuacji osoby / rodziny.

Narzędzia te pozwalają na lepsze zdefiniowanie czym dla osoby / rodziny jest zmiana, dostrzeżenie jakie korzyści może przynieść i ułatwienie podjęcia trudnej decyzji w celu podjęcia aktywnych działań.

Podejmowanie interwencji w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

Tabela Nr 3:

Rodzaj interwencji	Ilość interwencji
interwencje w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia w tym:	45
interwencje dotyczące naruszenia praw dziecka	7

Dział Przeciwdziałania Przemocy sporządza szczegółowe sprawozdania dotyczące ww. kierunku działań w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022– 2030.

Prowadzenie działań profilaktycznych w celu zapewnienia odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela Nr 4:

Rodziny objęte pomocą specjalistów	Liczba rodzin
Wsparcie asystenta	106
Wsparcie pracownika socjalnego	529
Wsparcie psychologa	42

Tabela Nr 5:

Działania na rzecz rodzin	Liczba działań
wizyty asystentów w środowisku rodzinnym	1 189
sporządzone opinie asystentów rodziny do instytucji zewnętrznych, w tym opinii do sądu	25
wizyty pracowników socjalnych w środowisku rodzinnym	3 418
sporządzone opinie pracowników socjalnych do instytucji zewnętrznych, w tym opinii do sądu	795

Prowadzenie pracy socjalnej wspierającej rodzinę w pełnieniu funkcji rodzicielskich przy wykorzystaniu nowych metod i narzędzi.

Do pomocy w formie pracy socjalnej trafiają osoby i rodziny, których sytuacja jest w większości przypadków bardzo trudna i wieloproblemowa, co wiąże się z koniecznością pracy wielospecjalistycznej oraz uruchamiania zasobów osoby i rodziny, jej otoczenia (bliscy, sąsiedzi), jak również instytucji realizujących cele społeczne. Sprawdzonym narzędziem, które umożliwia taką pracę jest wypracowana forma Zespołów Aktywizacji i Wsparcia, z której w roku 2023 skorzystało 12 rodzin. Grupy edukacyjne i grupy wsparcia realizowane są głównie w ramach warsztatów organizowanych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie.

Poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne.

W obszarze opiekowania się i wychowywania dzieci prowadzone było poradnictwo psychologiczne w MOPS. W 2023 r. z tej formy wsparcia skorzystały 42 rodziny z dziećmi. Ponadto rodziny są kierowane przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Jaworznie.

Współpraca z pedagogami i wychowawcami w zakresie realizacji obowiązku szkolnego odbywała się zarówno poprzez kontakt bezpośredni pracownika socjalnego ze szkołą, jak i w ramach Zespołów Aktywizacji i Wsparcia.

Praca nad poprawą codziennego funkcjonowania rodziny związana jest również ze ścisłą współpracą z kuratorami.

Rodziny z Jaworzna mają możliwość skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego na terenie miasta. Z bezpłatnej pomocy skorzystać może każda osoba fizyczna, po podpisaniu w punkcie oświadczenia, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Asysta rodzinna sprawowana przez asystentów rodziny.

Tabela Nr 6:

Obszary asystentury rodziny	Liczba rodzin
rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej	24
rodziny dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	5
rodziny objęte monitoringiem	12

Skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich jest możliwa tylko dzięki współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Kluczową rolę w obszarze wsparcia rodziny odgrywa asystent rodziny, który współpracuje z rodziną za jej zgodą i przy jej aktywnym udziale. Asystent rodziny kontaktuje się z rodzinami minimum raz w tygodniu w zależności od potrzeb. Część rodzin wymaga intensywnego wsparcia i wówczas kontakty z rodziną odbywają się nawet kilka razy w tygodniu. Asystenci towarzyszą rodzinom m. in. w wizytach lekarskich, załatwianiu spraw urzędowych, zakupach, pomagają w zdobywaniu umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, pomagają w prawidłowym wypełnianiu obowiązków szkolnych, motywują do utrzymania i podjęcia pracy zarobkowej.

W 2023 roku asystenci rodziny zrealizowali, dzięki finansowemu wsparciu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworznie, innowacyjny projekt „Sięgaj po Więcej”. Głównym celem projektu było podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz kształtowanie prozdrowotnej postawy życiowej wolnej od substancji psychoaktywnych. W ramach projektu asystenci rodziny przeprowadzili kilkanaście spotkań warsztatowych, w których uczestniczyło 13 osób dorosłych oraz 22 dzieci. Warsztaty zostały stworzone z myślą o wszystkich rodzicach i opiekunach, którzy natrafiają na różne trudności wychowawcze na kolejnych etapach rozwoju dzieci. Dzięki projektowi uczestnicy poszerzyli swoją wiedzę w obszarze wychowawczym, a także nabyli umiejętności kreatywnego spędzania czasu wolnego. Warsztaty zostały zakończone wycieczką zorganizowaną przez Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoobrazowe (oddział w Jaworznie). Wycieczka miała na celu integrację rodzin. Ponadto stanowiła doskonały sposób na promowanie aktywnego, zdrowego stylu życia.

W październiku 2023 asystenci rodziny przystąpili do ogólnopolskiego programu wolontariatu pracowniczego „Tak! Pomagam” organizowanego przez Provident Polska. Dzięki zdobytym w ramach projektu środkom finansowym, w grudniu 2023 r. rodziny objęte wsparciem asystentów rodziny miały możliwość wzięcia udziału w wycieczce do zabytkowej kopalni węgla kamiennego Guido. Wyjazd został zorganizowany przez Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoobrazowe (oddział w Jaworznie). Uczestnicy wyprawy mieli okazję przeżyć niezwykłą przygodę łączącą prawdziwe doświadczenie kopalni z zabawą i nauką.

Pomoc ze strony rodziny wspierającej.

Obecnie poszukiwane są rodziny do współpracy z asystentem rodziny we wspieraniu rodzin przeżywających trudności w obszarze opiekuńczo – wychowawczym. Pomoc i wspieranie tych rodzin wyrażać się będzie przyjęciem na siebie roli rodziny wspierającej.

Tworzenie i realizacja projektów socjalnych wprowadzających nowe oferty wsparcia.

Stworzenie nowych narzędzi pracy socjalnej w ramach realizowanego projektu pn. „Nowe standardy pracy – wdrożenie usprawnień organizacyjnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Jaworznie” przyczyniło się do podniesienia jakości pracy na rzecz rodzin oraz dało podstawę do diagnozy problemów i potrzeb mieszkańców Jaworzna, co stanowi wprowadzenie do stworzenia nowych ofert wsparcia, w tym realizacji projektów socjalnych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 r. realizował Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Opieka Wytchnieniowa” edycja 2023 poprzez komórkę organizacyjną Dział Strategii i Rozwoju Usług Społecznych.

Program stanowi kontynuację działań wynikających z Programów pn. Opieka Wytchnieniowa – edycja w latach 2019 – 2022. Doświadczenie płynące z realizacji dotychczasowych edycji Programu wskazują na konieczność kontynuacji działań zmierzających do zwiększenia dostępności tego rodzaju wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, jak również rozwijania systemu opieki wytchnieniowej na poziomie lokalnym.

Głównym celem Programu jest wsparcie dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz dorosłymi osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi.

Program kierowany był do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagali wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponowały czasem, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Opieka wytchnieniowa służyła również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie mogli wykonywać swoich obowiązków.

Program był realizowany w dwóch formach: w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością oraz świadczenie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu całodobowego w ośrodku wsparcia/placówce wpisanej do rejestru właściwego wojewody, zapewniającej całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnością.

Usługa opieki wytchnieniowej była realizowana z zachowaniem podmiotowości osób z niepełnosprawnością oraz ich niezależności. Udział w Programie był bezpłatny. Rekrutacja odbywała się na podstawie zapisów regulaminu rekrutacji, nie wydawano decyzji administracyjnych na udział we wsparciu. Program współfinansowany był ze środków Funduszu Solidarnościowego. Zakładana liczba osób do realizacji w roku 2023 wyniosła: 30, w tym 2 dzieci. Faktycznie zostało objętych wsparciem: 46 osób, w tym 2 dzieci. W pobycie całodobowym w placówce objętych zostało wsparciem 6 osób na okres 7 dni.

W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie realizował również projekt pn.: „Nowy wymiar Pieczy Zastępczej – rozwój usług społecznych w Jaworznie”, w ramach którego objęto łącznie 317 osób, w tym 193 kobiety i 124 mężczyzn. Głównym celem projektu jest podniesienie jakości i dostępności usług dla rodzin zastępczych oraz wychowanków pieczy zastępczej, co wpływa wspierająco na proces deinstytucjonalizacji.

Prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”.

Szczegółowe sprawozdanie dotyczące ww. kierunku działań zostało sporządzone w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 – 2030.

Pomoc terapeutyczna i wsparcie rodziny w rozwiązywaniu problemów uzależnień.

W Jaworznie działalność pomocowa dla osób z różnego rodzaju uzależnieniami świadczona jest przez:

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworznie,
- Poradnię Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Zespołu Lecznictwa Otwartego Sp. z o. o.,
- Jaworznickie Stowarzyszenie Abstynenckie RAZEM,
- Mitingi Anonimowych Alkoholików na terenie Jaworzna,
- Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział w Jaworznie.

Szczegółowe sprawozdania dotyczące ww. kierunku działań zostały sporządzone przez wymienione jednostki organizacyjne w sprawozdaniach wynikających głównie ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2021 – 2030, a także z Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2020 – 2022 dla Gminy Miasta Jaworzna, czy Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Miasta Jaworzna.

Kierunek 4: Reintegracja Rodziny.

Szczegółowe sprawozdania dotyczące ww. kierunku działań zostały sporządzone przez Działy MOPS i inne jednostki organizacyjne i są przedstawiane w sprawozdaniach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2021 – 2030.

Kierunek 5: Pomoc w opiece i wychowaniu dzieci.

Szczegółowe sprawozdania dotyczące ww. kierunku działań zostały sporządzone przez Działy MOPS i inne jednostki organizacyjne i są przedstawiane w sprawozdaniach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2021 – 2030.

Kierunek 6: Promowanie wartości rodziny

Działalność edukacyjno – informacyjna.

- zarówno pracownicy socjalni, asystenci rodziny jak i koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w MOPS w Jaworznie poprzez swoją działalność informują i motywują na bieżąco osoby i rodziny do udziału w spotkaniach, warsztatach edukacyjno – informacyjnych, a także o innych dostępnych formach wsparcia w MOPS i na terenie miasta,
- organizowanie konferencji i warsztatów dotyczących podniesienia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych w rodzinie,
- podejmowanie działalności edukacyjnej poprzez udzielanie pomocy wolontariackiej dla podopiecznych Działu Pieczy Zastępczej,
- współpraca ze specjalistami innych instytucji, organizacji pozarządowych w szczególności Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Jaworznie,
- rozpowszechnianie informatora o instytucjach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz rodzin w Jaworznie, który jest dostępny bezpłatnie w Zespole Lecznictwa Otwartego,
- na stronie internetowej MOPS umieszczane są aktualne oferty wsparcia.

Szczegółowe sprawozdania dotyczące ww. kierunku działań zostały sporządzone przez Działy MOPS i inne jednostki organizacyjne są przedstawione w sprawozdaniach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2021 – 2030.

Realizacja Programu „Jaworznicka Rodzina Wielodzietna” oraz Ogólnopolskiego Programu „Karta Dużej Rodziny”.

Program „Jaworznicka Rodzina Wielodzietna” realizowany jest od dnia 01 sierpnia 2019 r. Dnia 17 września 2019 r. weszła w życie nowa uchwała Rady Miejskiej w Jaworznie Nr X/131/2019 w sprawie przyjęcia programu pod nazwą Jaworznicka Rodzina Wielodzietna, która zmieniła dotychczasowe zasady korzystania z ulg i zwolnień przysługujących członkom rodzin wielodzietnych z terenu miasta Jaworzna.

Od tego czasu środkiem identyfikującym uprawnionego członka rodziny wielodzietnej do Programu jest Karta Dużej Rodziny. W 2023 r. w Jaworznie Kartę Dużej Rodziny otrzymało łącznie 590 nowych rodzin wielodzietnych, w tym 502 to rodziny składające się wyłącznie z rodziców (takie, które w przeszłości miały na utrzymaniu co najmniej 3 dzieci).

Tabela Nr 7:

Liczba wniosków złożone i zarejestrowane w systemie SI KDR w okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r.	590
w tym: wnioski złożone po raz pierwszy przez rodzinę wielodzietną składającą się wyłącznie z rodziców	502
liczba osób, którym wydano karty	1 175
liczba rodziców	915
liczba dzieci	260
liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	1 326

Szczegółowe informacje dotyczące realizacji Programu „Karta Dużej Rodziny” zostały przedstawione w sprawozdaniu z działalności MOPS za rok 2023.

Jaworzno, luty 2024 r.

KOORDYNATOR PROGRAMU